

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БҮРЯАТ ҮНЭН

1996
декабриин
28

Үбэлэй дунда
сагаан хулгана
харын
19
гарагай 7
СУББОТО
№ 250 (19590)
Газетын сэн хэлсээгэ

1921 оной
декабриин
21-һээ гарана

Бүгэдэ арадай сонин

Юрын хүн: **орёо асуудалнууд,
онсо бодолнууд**

АНГАНАН СЭДЬХЭЛЫЕ ТЭЖЭЭХЭ МҮНХЫН УНАН

2

болохонь ха.

"Эрдэм болбосоролгүй, харанхы зонинь хүтэлхэдэ хүнгэн" гэхэн хараа бодол манай засаг түрэ баримтална аа гү гэхэн нэжэг түрэдэг. Һанаад үзээл даа. Буряад зон хэр утнаа эрдэм һуралсалда, багшада, ном сударта эхэ хүндэтэйгоор хайтдаг. Буддые "Бурхан багша" гэжэ нэрлэхэһээ эхилээд, "Эрдэм бэлэг - орхим баялаг" гэхэ мэтын олон сэдэн оньһон үгэнүүд бии байха. "Ном гэшэ пангин юм, тэрэниие хахалжа болохогүй, хүндэтэй газарта түрэ байха ёһотой" гэхэн һургаал үеһөө үедэ дэмжуулагдаг бэлэй. "СССР гүрэн хадаа эгээн олон уншагшадтай гүрэн" гэжэ 1970-аад онуудта яһала бэшгэдэг һэн. Үнэхөөрөө, тэрэ үедэ һайн номуудые, классика, хүүгэдэй литература олохонь хүнд инэг бэлэй, номой магазинуудта ута гэгшын ээлжээн зогсодог байгаа. Харин мүнөө номууд харахада, дүүрэн, тээд ямар юумэн уншагшадта дурдахадана гэшэб? Детективүүд, элдэб кинороманууд, эротическа шэглэлэй зохёолнууд үнгэтэ хабтаһатай, гоё гэгшын, үнгэтэй саарһан дээрэ хэблэгдэхэй. Хүүгэдтэ зориулагдаһан номууд гэжэ булай үнэтэй. Буряад номууд гарахаяа болёо шахуур, хаа-яал спонсорнуудай мүнһэн туһаламжаар, үсөөн хэһэгээр зарим авторнуудай номууд гарадаг болонхой.

Ямар түхэлэй кино-видеофильмүүд сэнхир эһранда харуулагданаб? Үнөөхил алалсаан, наһалдаан, алта мүнһэнэй түлөө агаа мээни, порнографи. Үдэр, һүнигүй нимэ юумэ хаража байхадаа, бага наһанай хүүгэдэй, эдиршүүлэй һанаа сэдьхэлдэ ямар ойлгомжо бүрилдэнэ гэшэб?! Республикымнай Правительствоо энэ асуудалаар байһша оной ноябриин 19-дэ тусхай тогтоол абаад, тэрэнь декабриин 14-дэй үдэрһөө хүсэндөө оробо. "Буряад Республикада эротическа удхатай продукция таралгые гурумшуула тухай" тогтоол соо иимэ янзын бүхы эд бараа, фильм, ном гэхэ мэтые наймаалха, харуулаха талаар зарим гэдн хорилго, хизаарлалта нэрлэгдэһэн байна. Энэ түрүүлһын алхамһаа гэдэгтэ сүхарингүй, залуу үетэйнгөө оюун ухаан, сэдьхэл бодолые муу муухай юумэлһээ арһалан хамгаалха хэрэгые бүгэдэ зоноороо дэмжээл!

Буряад хэлэн дээрэ бараһан шэнэ ном гартаа барихаяа болёод, дамсаһаа ориганса "Буряад үнэһөө" уншаһаяа болёод, эхэ хэлэмнай яагаад хүгжэхэб? Мүнөө, мүнэ таһанай үгы сагта, эхээр хохидожо байһан түрэл сонинтоо дэмжэхэ зомнайһые үсөөншэг ха даа. Эгээнниие захил хэлһын дүнгүүд харуулана.

"Түрэл хэлээ орхихо гэшэ түрэнэн эхээ хаяһантай адли гэшэ. Тэдэ хойшонхи үрн бэсынгээ урда зэмэтэй болохын һуури табижа эхилнэ" гээд Цокто Номтоев бэшэһэн юм.

Байдалай хүнэр хүндэһөө сүхэрһэн, этигэл найдалаа алдаһан хүнэй сэдьхэл ангадаг. Ангаһан сэдьхэлдэ дахин ами оруулаха, сэдьхэлэй тэжээл болохо арһатай юун бииб гэхэдэ, һайхан эһэрхи үгэ, дуун, эхэрэл... Буряад хүнэй сэдьхэлэй тэжээл - бурхан гурбан эрдэмдэ һүзгэлэ, сэдэн ном, һайхан буряад аялга дуун, уян шүлэг. Энэ мүнхын уһанай, арһан булаган нэрлэхэгүйн тула Эхэ хэлэн хэрэгтэй. Арадайһан эгээн эхэ баялаг - хэлэнэй, үндэһэн соёлой түүхэ тэмэжэ гараха сагнай тулажа ерээ.

Туяна САМБЯЛОВА,
журналист.

ЭНЭ ДУГААРТАМНАЙ:

Алдар суень алдаха
ёһогүйбди

2

Буряадай радиогой 65 жэлэй

4-5

ойдо

АГААРАЙ ДОЛГИНДО АРАД
ЗОНОО АМАРШАЛДАГ
НҮХЭДНАЙ

6-7

К. К. Рокоссовскиин түрэхөөр

100 жэлэй ой

8

ХЭЗЭЭДЭШЬЕ МАРТАГДАХАГУЙЛ

АМАРШАЛТАНУУД

Буряад Республика, Улаан-Үдэ, Каландаришвили,
23. "БУРЯАД ҮНЭН" газетын редакци.

Саха Республикын Правительствоо газетын алдарт
75 жэлэй ойн баяраар халуунаар амаршална.

Танай газетэ хадаа Буряад орондо ажаһуудаг
арадуудай ажабайдалай туйлалтануудые гэршэлэн
харуулдаг гэрэл толи мүн. Манай республикануудай
арадуудай хани харилсаанда, бэе бэеэ ойлголсон
дэмжэлгэдэ журналистнууд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Манай
арадуудай хоорондох хани барисаае улам бэхижүүлхэ
эрмэлзэлыемнай батадхана.

Газетын хүдэлмэрилэгшэдтэ зохёохы
амжалтануудые, энхэ тайбаниие, Россин мэдээсэл
тараадаг албан соо ёһото һуурияа эзэлэн оршохыень
хүсэнэбди.

Саха (Яхад) Республикын Правительствын
Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшын
уялгануудые дүүргэһинэ
Семен НАЗАРОВ.

Улаан-Үдэ, Каландаришвили, 23. "БУРЯАД ҮНЭН"
газетын редакци, редактор АНГАРХАЕВТА.

Хүндэтэ манай нүхэдүүд, "Буряад үнэн" һонинной
байгуулагдаһаар 75 жэлэй ойн һайндэрөөр танай
газетын коллективые халуунаар амаршалнабди. Танай
газетэ хүнгэн бэшэ, зохёохы ажалай ба байгуулалтын
алдарты зам гаталаа, буряад арадай ажабайдалда
дүүргэһэн үүргэнь сэгнэшэгүй ехэ.

Мүнөө газетэ улам гүнзэгы удхатай болоо, удха
шанарынь дээшэлһээр.

Хүсэл эрмэлзэл ехэтэйгээр, бата зорилготойгоор
түрэл арадайнгаа аша туһада, һайхан ерээдүйн түлөө
хурса гуурһаяа шэглүүлыт. Сол жаргал, энхэ элүүрые
хүсэнэбди.

Ойн һайндэртэтнай ерэжэ шадаагүйдэмнай, хүлисыт.
Зүгөөр һанаан сэдьхэлээрээ хододоо таанартайгаабди.

Буряад хэлэн дээрэ долоон хоногтоо нэгэ удаа гарадаг
"ТОЛОН" газетын редакциин коллектив.

бан жэлэй саада гэв, СССР гүрэнэй һалан
архада, манган ехэ эхэ газарһаа багахан
рогуудай таһаран онгоһондол гү, али
аргүй үргэн далайда айсбергинуудай бөө
эз холодон, улам холодон сааналһан мэтэ
эрэл түрөө һэн. Сууга уран зурааша
ессегой "Герникада" хүнэй бэсын, амгадай
бүе мусын олон таһардаһанай хэтэдээ
гөө бүтэн болохогүйгоор зурагдаһан мэтэ,
Р түрэмнай хэдэн олон бөө даһан гүрэн
эд үлэнгээл даа...

мээндэ алдан хэдэн үеын совет зоной ухаан
хамтые холбоһон нэгэ ниитэ үндэһэ
тай байһан шэнги аад лэ, һүүдэй арбан
ий хугасаада айхабтар ехээр хувилаһаа
а, анги, мөжө болон хубаарыа бэшэ гү?
малыно-экономическа талаар Росси гүрэнэй
итгоходо, зомнайһые баян, үнгэтэй гэжэ
д илгаржа эхилээ. Экономикодо
үүлэгдэдэг реформонууд урагшагүйдөөд,
ий дуря гутаана, "засаг ба арал" гэхэн
шэддөөе улам хурсадуула. Гүрэн түрэн
гаа сагта, түүхын алиһые шатада энэ
шэддөөн байһан, байхашье. Гэбэшье гүрэн
ажаһуудаг арад зоной оюун бодолой, ниитэ
ой хүгжэлтэһөө тэрэнэй хурса, гүнзэги,
энгэйһын бага бэшээр дулдыдаха гээд
адана.

Арад бүхэн ямар бэ, тиимэл засаг
шадта хүртэхэ" гэхэн сэдэн үгэ бии ха

но сагта, энэ гүрэндэ ажаһууха үйлһн
тэй зон гэшээлди даа.
үнөөнэй хүшэр, доройтоһон байдалые
жа гарахын тула экономикаёо нэргээхэ,
аргаар хүгжөөхэ гэжэ оролдохол ёһотой
аабза. Гэбэшье, зоёойнгоо, обществын
н ухаан, зүрхэ сэдьхэлдэ хандаха, тон ехээр
арха шуухаа гээд һанагдана.

голиин геройн хэлэгшээр, хэрбээ
агай ямарһые шатада "хулгайшан
айшанаа унанхай, баһал хулгайшанаа
жа" байгаа һаань, экономика
линуудай хүдэлхэнь, һайн тээшээ
малтануудай болохонь хэлсээтэй.

эглүүрэй экономикадо шэлжэн оролго
шые олон зон нигэжэ ойлгоһон байна:
Түргоор лэ байжажа, зоори сүлдүүдэ
жэ хэрэгтэй. Ямар аргаар мүнэ одоонини,
агүй, дэлгүүр лэ ха юм, хүн бүхэндэ сүдөө
нхэй. Тиимэһээ дээдэ һургуулида эрдэм
далжа гү, али искусствын, соёлой
тэжэлнүүдые шэлэһэнэй огто хэрэггүй,
эгэн, хоһон ябахан!

ингэжэл хэдэн зуун, мянган мэргэжэлтэ
манар, эмнэд, соёлоднай ажалаа орхижо,
бүлээе тэжээхын тула наймааншад болонхой,
нажаргүй газар зогсонол даа.

ургуулинуудта - багшанарай, эмшэлгын
и зургаануудта - врачнууд болон
сестрануудай дуталдажа байхада,
ономикые хүтэлбэрлгын онсо гурум"
осхогдоод, хүдэлһэн үсөөн зоной үшөө 40
центныен хороохо тухай шийдэхбэри
абал даа.

Эрдэм һуралсал, эдүүрые хамгаалга
рһэтэ бэшэ" гэжэ Россиин Конституци соо
гдэһэнһые һаа, энэмнай хуул гүдэбритэн

Адууна мал үсхэбэрилгэ - амин шухала халбари

АЛДАР СУУЕНЬ АЛДАХА ЁЪОГҮЙБДИ

Урдань манай шотагайхид ажалдаа үндэр үрэ дүнгүүдые туйладаг гэжэ яһала суутай солотой байһан ааб даа. Тэрэ үеын колхозой түрүүлэгшэ Социалис Ажалай Герой Жамсо Бальжинмаевич Ванкеевэй, эрхим хаалишад Долгоржаб Цырендоржиева, Дэлжэд Жалсанова, түрүү хонишод Бүгид Батуева, Бүгид Банзаракцаева болон бусад ажална бэрхэ хүнүүдэймнай нэрэ соло республика соо нилээд эдэлдэг байгаа.

Тээд мүнөө тэрэ сагнай бүсэлтэгүйгээр ошоо, түүхын баримта боложо үнгэрөө. Хүдөө ажахындай бүхыдоо, колхознайнь тад ондоо болоо, хамаг юмэн хубилаа.

Тингэбэнь газар шотагнай, зоной хэжэл байдаг үнөөхил ажал, хүдэлмэриншэ угай хүнүүднэй хуунаараал байһа ха юм. Энээн дээрһээ юунэйнь болоо, хэды хүндэ сагай ерээнь хэды. Юороогэй ажалнад, малнад урданайнгаа нэрэ солье алдаха ёһогүй, эхэ алданашыггүй гэжэ хэлэхэ үндэһэн бии.

Хэнэйнь мэдэһээр колхозой мүнөөнэй үйлдэбэрин хэмжээ, адууна малай гооо гэдэ далааднагад онуудайхитай жэниэхын аргагүй юм ааб даа. Гэбэнь, манай колхоз энэ үнгэрэгшэ 1996 ондо 3455 гектарга орооһото ургамалууды тариха, тэндэһээ 42,3 мянган центнер тарьяа сохорго абаа. Зундаа гандуухан уларилтай байгаанше хаань, гектарай 12,3 центнер ургаса хуряагдаа. Энээнэй ашаар үрэхэ хүрэнгээ хааха, зоной эдихэ тарья талха ноосолхэ, гүрэнэй эдээ хоолой корпорацитай тоосохо орооһо абаабди. Хаалин үнээдгэ, эхэ хонидго бага зэргэ үгтэхэ тарянай зүйлнь байха аабза.

Малайнгаа условно толгой бүхэндэ дунда зэргээр 14 центнер шахуу тэжээлэй единицэ болохо үбһэ хоолтой үбэлжэлгэдэ ороо һэмди. Намар хожомног болотор яһала дулаан байгаад, олонхи мал бэлнээр идэ һайса ябажа, тэжээл зааха алмагдаа бээ.

Юрэдөөл үбһэн, силос, сенаж гэхэ мэтын тиймэ элбэг бэшэнь хаань, малаа бараг һайн ондо оруулаха аабзабди гэдэ һанагдана. Нолоомо ношо яһала элбэг ха юм.

Һүүдэй жэлүүдгэ аймагай, республикынше гээлдээ, бусад ажахынуудтай адли манай колхоздо урдынхитай жэниэхэдэ, адууна мал нилээд үсөөлгөдөө, Сэхынь хэлэхэдэ, үсөөлгүгү байхынше аргагүй болоо. Урданайхидал адлар олон мал арийд, тэдэнээ хайшан гэжэ үбһэ хоолоор, һайн байра өйдөлаар хангахалһи? Тэжээл өхөөр бэлдэхын тула техникэ олон хэрэгтэй, таряалан, сабиалангай ургаса дэһшээлэхэ, тэндэ минеральна

үтэгжүүлгэ һайса хоруулаха шухала. Тээд шэнэ трактор, машина тэдэндэ хэрэгтэй, шэнгэн түлшэ, тоһодолгын хэрэгсэл, минеральна үтэгжүүлгэ гэхэ мэтыг худалдажа абаха мүнгэн мүнөө хаана байхаб? Ажахын халбаринуудһаа абалан продукция худалдажа, урагнаа ябаха сагынь бэнэ.

Энээн дээрһээ гүүртэ, фермнүүдгэ 1300 шахуу үхэр, тэрэ гоодо 400 үлүүтэй һу хаалин үнээдые, мүн 6400 шахуу хонидыг үлөөгоод, эдэ малаа барагаар эдэсүүлжэ, харууһалжа, тэдэнһээ аргатай һаа, аһаг шэмэ һайса абаха гэжэ оролдонобди.

Жэһээлхэдэ, һу хаалина яажанше дооһолуулахагүй гэжэ фермнүүдэй коллективүүд яһала арга шадалаараа гэмсэнэ гэхэдэ, алдуу болохогүй. Тусхайлбал, нёдондо ажахыда үнээн бүриһөө дунда зэргээр 1680 килограмм һүн һаагдана һаа, энэ барагдахана байһа 1996 ондо тэрэнше 2000 килограммда хүргэхэ арга бии. Юуб гэхэдэ, жэлэй 11 һарын дүнгөөр колхоз соо үнээн бүриһөө нёдондоной энэ үчынхидэ орходоо 430 гаран килограммаар эхэ һүн һаагдаад байгаа. Бүхыдоо 4600 шахуу центнер һүн худалдагдана гэхэ гү, али энэмнай нёдондонойхиһөө 7 процентээр эхэ болоно.

Эгээд олон үнээдгэй Ташарай фермынхид (даагшань Р. Д. Доржиева) энээндо горингой хубита оруулаа. Эндэхи түрүү хаалишад Зинаида Самбуева, Татьяна Убеева, Людмила Гымнинова, Цынилма Цырендоржиева болон бусад урда мэтэ нүхэдтөө оролдоһотой ажалай жэһээ харуулажа ябанад. Үдэнгын фермнээ бэрхэ хаалишад Светлана Тагарова, Долгор Ринчинова гэгнэдые дурдахаар.

Мүнөө үбэлжэлгын үедэ Ташарай фермынхид үдэрэй 600 гаран килограмм һу абана. Үнээн бүхэндэ бага зэргэ үбһэн, мүн дуран соонь голоомон, үдэрэй 20 килограмм силос, 800 грамм талха тарянай зүйл эдюулгэнэ.

Сагаан эдэснэй зүйлэй сэнгэйн тула уршагынь хаань, али аргаар һу хаалина дэһшээлүлэхэ болонобди. Энэмнай ябахынь мүнгэн болохо ха юм. Һүсэ бидэ өөһэднгоо заахан тоһоной заводто буйдуулажа, тоһо, зоохэй, ээ иэй болгожо, хүдэлмэриншэдтөө ажалайнь түлөөһэндэ үгэнэ, х у д а л а н а б д и. М ү н Гусинозёрск хотын дэлгүүртэнь абаашажа, килограммынь 22-23 мянган түхэрингөөр худалданабди. Тэрэнһээ гадна хүүгэдэй саадга, хургуулин столоводо, больницада баһал үдэр бүри бага бэнэ һу оруулаха хэрэгтэй.

Манай эндэ гол түлээб хоёр ондоо үүлтэрэй

үхэрнүүд үсхэбэрилгэдэг. Һу хаалимнай фермнүүдгэ эхэнхидэ хоомогор болон симментал үүлтэрэй мал харууһалагдана. Тийхэдэ холын гүүртэйүүдгэ мяханай казахай улаа малаан үхэрнүүд үсхэбэрилгэдэг юм.

Колхоз анханһаа хойшо хонин ажалаараа суурхадан байһан аабдаа. Урдань нэгэ үедэ хонин һүрэг 40 мянганда хүрөөд байгаа гэлсэдэг. Мүнөө отаранүүдгэ 6400 шахуу хонид, тэрэ гоодо 3200 гаран эхэ хонид харууһалагдана. 1996 ондо хонин бүхэнһөө 3,5 килограмм ноһон хайшалагдаа, зуун эхэ хонин бүриһөө 60 гаран хурьгад түлжүүлгэдэ.

Хонидойнгоо ноһыг бидэ "Улаан-Үдын парин сэмбын мануфактура" гэжэ акционернэ эмхин ПОШ фабрикада тэрэнгэй багалһан хэлсэснэйнгээ ёһоор тусаанабди. Юуб гэхэдэ, манай ажахы "Алтан утаһан" гэжэ рес публиканска эблээдэ оронхой ха юмбиди. Энэнь юугээрэ һайн бг гэхэдэ, эблээдэ ороһон ажахынуудга тусаһан ноһондо, хонингой мяхыда нэмэлт мүнгэн үгтэхэ зэргэһэй бшуу. Манай тусаһан ноһонной килограмм бүхэһинь, бүхы нэмэлтүүдгээ 25 мянган түхэрингэ болодог. Гадна тусаһан ноһонноймнай гүлөө мүнгэнэй орондо манда машина, техникын түлшэ, тоһон, эд хэрэгсэлгэхэ мэтэ үгтэдэг байна. Тийхэдэ үшоо хонидойнгоо үүлтэрыг һайжаруулхын тула бидэһэй үүлтэртэ хусанууды худалдажа абахада, харууһалахаданай хэрэгтэй хүнгэлэлтэһэй урьһаламжа үгтэхэ зэргэһэй юм.

Тобшолол хэхэдэ, байдалай хэды хүнэр хүндэ, улам орёо боложо байгаанше хаань, хүдөөгэй ажахынууд али аргынь оложо, адууна мал үсхэбэрилхэл ёһотой гэжэ һананаб. Хүдөөгэй зон малгүйгөөр яажа ажаמידархаб даа.

Д-Ц. ГАЛСАНОВ,
Сэлэнгын аймагай
Карл Марксын
нэрэмжтэ колхозой
түрүүлэгшэ.

Үчинэйшыг эндэхид иимэ хүнэр хүндэ байдалда ороогүй юм. Үбэлэй хүйтэнэй хаһын хахадлаашыггүй байхада, аймага зарим ажахынуудай гүүртэ, фермнүүдгэ малайн эдиж ондо орохо үбһэ тэжээлэй ехэнхи хубинь һалашанхай байһа. Хабар тээшэ, үхэр малай ядахын сагта хагдаңда бэлшэж эхилхэ бологторшыг нилээд хооло даа.

Эндэмнай үнгэрһэн хабар-зунай ехэ ган гасуурай хойшооло болоно. Тэрэнһээ боложо, Бэншүүрэй аймагай ажахынууд энэ ябажа байгаа үбэлжэлгэдэ оройдоол 51,8 мянган центнер (хэрэгтэй үбһэнэйнь 30 процентшыг болоногүй) үбһэтэй ороһон. Харин урда жэлдэнь 110 гара мянган центнер үбһэтэй байгаа. Тэрэнһэлэн 1996 ондо мийл 650 тонно сенаж, мүн 24, мянган тонно силос дарагдана байһа.

Тодорхойлол хэлэхэдэ, эндэхи олохон ажахынууд малай

"ЯАЖА ОНДО ОРОХО БАРНАД БЭ?"

условно толгой бүхэндэ дунда зэргээр 4-5 центнершыг болохогүй үбһэ хоолтой үбэлжэлгэдэ ороо бшуу. Тэдэнһээ гоодо хамтын "Сибирь", Булюутэйн, Елаанийн ажахынууд Охин-Булагай совхоз ороно.

Һаяхан бидэ "Сибирь" ажахын ферма, гүүртэнуудгэ ябажа харвабди. Урдань малай томо комплексо байһан гү бэй фермад мүнөө 420 үхэр, тэрэ гоодо 145 үнээд, 27 гүрэхэ гунжаан харууһалагдана. Малайн тэжээлэй хооһо хоотонууд соо бага-сага голоомонной бутархайһаа бэнэ ноу мүн харатданагүй. Хооһодонһон үнээд, гунжадан моорлэдхэнь лэ дууладана.

Эдэ олон малдаа оройдоох 1000 хүрэхөгүгү центнер үбһэтэй, 800 тонно тухай силос гүй үбэлжэлгыг эхилхэ һэмди. Тэрэ мүртөө шэмэгэ гэжээлэй шапарынь тон муу. Үбэлжэлгэдэ ороһонһоомнай хойшо нилээд саг үнгэрөө, үбһэ, силос гөритой хубинь эдидэншоо. Гамна гамнатарнай, үбһэ, силос бага боложол байна. Эдэ малнай яажа ондо орохо барһад бг гэжэ һанаа зобооно. Ажахын хүтэлбэрилгншэд ондоо тээлүүг малай эдихэ үбһэ хоол бэдэрнэл хэбэртэй аһа, - гэжэ фермыг даагша Сергей Герасимов хэлэнэ.

Эндэхи нүгөөдэ Топкын фермын байдал баһал иимэрхүү. Бүхы дээрэн фермнүүдэй малнада, хаалинада гол түлээ өөһэдншөө хүсөөр намартаа үнээдэй, тугал, буруунуудай хашаанууды дулаалһан, заһабарилһан юм. Үшөө муу юмэн гэхэдэ, фермнүүдгэ нэгэшыг онһон түхээрэлгэ хүдэлгэдэнэгүй. Малнада байра соохи үхэрэй шабаань сөбөрлэхэ, үбһэ, силос, голоомо зөөжэ үгэхэ хүдэлмэрин хуу гараар хэнэ. Байранууд соонь хүйтэн, пойтон, харахыг үбһэ ороһон байһан зонийнгоо ажалыг зааханше хүнгэдхэхэ талаар ажахын хүтэлбэрилгншэд анхараал ёһоор хандуулаһагүй гэжэ хэлэхээр. Тэрээн дээрһээ фермнүүдгэ ноун мүртэй һушыг һаагдахаб даа. Мэдээжэ, Олонхи үнээдын һаагдахаб боһиһоор, саг урид нэрэгнээр үчинэй.

В. БОРИСОВ

1-дэхи классай машинист Владимир Александрович Тхоров эгсэ 30 жэлэй хугасаа соо Улаан-Үдын М. И. Калининэй нэрэмжтэ локомотивна деподо һананайнгаа хани нүхэр, инженер Людмила Александровнатайа хамта хүдэлнэ. Тэдэнһэр хойуулан Хабаровскын түмэр замай институт 1975 ондо дүүргэһэн юм. Өдөнэй хубүүн Леонид Улаан-Үдын түмэр замай техникумдэ һурана.

Ажалай ветеран, машинист Владимир Александрович мүнөө "Улаан-Үдэ - Тимлюй" гэжэ маршрутээр поезд жолоодоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. А. Тхоров.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Эхний шигшээний 25, 26-ийн (уугма). Цырен-Дулма...

зорилгоонууд гэрлэн асуудалаар областной парти...

уулзаж, хэдэн үгсэнд адалдах хубитай байсан хүм. Түүрүүшынни уулзалга...

А.И.Брежнев хэлээ. Түгэсхэхэ жэлэй түгэлдэр алхамууд үрэ дүнгүүдээ харуулаа. Арбадахи табан жэлэй эсэстэ р е с п у б л и к ы м н а й промышленна үйлэдбэрийн нийтэ хэмжээн анха түрүүшынхөө 1 миллиард 50 миллион түхэригэй хилэ дабаа. Энэмнай 1975 онойхитой сасуулхада, 193 миллион түхэригөөр үлүү болоо.

Республикымнай хойто аймагуудта гайхамшагта хуобилалтанууд болоо. БАМ баригдажа, урдань хүнэй хүлэй хүрөөгүй газараар хүсэгтэ түмэр "хүлэгүүд" гүйдэжэ эхилээ.

Илангаяа ехэ бэрхшээлүүдые хүдөөгэй ажалнада дабажа гараа. Хүдөө ажыхын материальнотехническэ үндэһэ нуури бэхижэ. Арбадахи табан жэл соо республикын хүдөө ажыхын хүгжөөлгэдэ 529,9 миллион түхэригэй

хубилалтанууд болоо. Бүгэдэ нийтын уялгата дунда хуралсада шэлжэн оролго дүүрээ.

Республикын арадай ажахыда 113 мянган мэргэжэлтэд, тэрэ тоодо 2,5 мянган эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд хүдэлжэ байгаа.

Иймэ сагта КПСС-эй ЦК-гай секретарь Н.И.Рыжков Ленинэй орденго оперо болон баледэй театр соо эмхидхэгдэрхон баяр баясхалангай оршон байдалда манай республикын нийслэл хото Улаан-Үдэдэ революционнго хүдэлөөндэ городой ажалшадай ехэ габыятай байһанайнь, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлүүдтэ немец-фашист булимгарагшадтай тэмсэдэ тэдэнэй хубигана оруулһандань, ажыхын ба соёлой байгуулгада амжалтануудыг туйлаһанайнь түлөө Ажалай Улаан Тугай орден барюулаа

"Буряад үнэнэй" 75 жэлэй ой

ДАЛААД - НАЯАД ОНУУДАЙ ҮЕ

Пурбожан Нимаевич Нимаевай хүтэлбэридэгшье наань, эдэ номуудаар хуралсалдамнай редактор юундэшьеб өөрөө хабаадалсадаг болоо хэн.

Эдэ хоёр номуудайнь, мүн эб найрамдалай түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэдэгэйн түлөө А.И.Брежневтэ Ленинскэ шан олгогдоо бэлэй.

Түрэн үдэрөөрнь (декабриин 19) д а ш а р а м д у л а н , А.И.Брежневтэ Ленинэй орден ба Советскэ Союзай Геройн гурбадахи "Алтан Одон" медаль 1978 оной декабриин 21-дэ барюулагдаа.

Далаад гаран онуудаар Замбуулинай интернациональна экипажуудай нийдэхэнь түргэдэцөө бэлэй. "Аншолон", "Союз" онгосонууд нийдэжэл байдаг болошоо хэн. Советскэ Союзай 2 дахин Герой летчик-космонавт П.И.Климук Польшын эрхэтэн Мирослав Германевский хоёр, В.Ф.Быковский ГДР-эй эрхэтэн Йен Зигмунд хоёр, Н.Н.Руквишников, Болгариин Георгий Иванов, Ю.В.Романенко кубинец Арнальдо Томайо Липдес хоёртой, В.В.Горбатко, вьетнам арадай хубуун Фам Туан гэгшэдэй уласхоорондын экипажуудай нийдэлгэ хэды ехэ удха шапартай байгаанье наа, заншалта үйлэ хэрэг шэнгээр үгэдэгэ болоо хэн.

Гэхэ зуура, наһан соогтоо би совет гурбан космонавттай

В.Терешкова А.И.Николаев хоёр Монгол оронһоо бусажа ябахандаа хүрэнэн юм. Тэдэнһээ автограф абаханаа гадна, гэрэл зурагташье хамта ороһон байхабди.

Хоёрдохи космонавттай уулзалгамни түрэл газетымнай нэрэтэй холбоотой. Ушарын гэхэдэ, 1971 оной зун олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлүүдэй түлөөлэгшэ боложо, хотын делегациин бүридэлдэ ороод, Монголой Арадай Республикын ехэ наадамда ошоһон байгаа. Тэндэ СССР-эй делегацие хүтэлбэрлжэ, СССР-Монголой Хани барисаанай бүлгэмэй түрүүлэгшэ летчик-космонавт Виктор Васильевич Горбатко ошоһон байгаа. Горбаткогой номо хуршаар харбажа байхада, оёрымци буулгаһан гэрэл зураг бии юм. Залуу корреспондентгэ иимэ зол жаргал үзүүлэн редакцидаа баярлагша даа.

1980 ОН — арбадахи табан жэлэй түгэсхэлэй жэл. "Түгэсхэлэй жэлдэ — габшагай ажал" — иимэлдаа тэрэ жэлэй урианууд.

— 1979-80 онуудта бидэ бараандаа ехэл эршэмтэй шангаараа жалаха болоһобди. Табан жэлэй даабаригуудые бүхы дээрэнь дүүргэхын тулада үлоонэ хоёр жэлэй хугасаа соо үйлэдбэрийн ургалтын эршынэ, ажалай бүтээсье нилээд дээшлүүлэхэ, бусад олон үрэ дүңгүүдые найжаруулха хэрэгтэй, — гэжэ

капитальна номлолдо ашаглагдаһан байна.

Арад зоной ажабайдалай материальна болон соёлой хэмжээн хэлбэринэггүйгөөр дээшэлжэ эхилээ. Энэ үе соо 1525 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд, 20,4 мянган хүүгэдэй нураха нургуулинууд, 9440 үхибүүдэй эмхи зургаанууд болон бусад соёлой-социальна барилганууд ашаглагдаа. А.И.Брежневэй КПСС-эй ЦК-гай октябрийн (1980 он) Пленум дээрэ онсолон тэмдэглэһэнэй ёһоор, "...Мүнөөнэй табан жэл хадаа коммунизм тээшэ бата найдамтайгаар дабшажа ябаа совет арадай баатаршалгата хэрэгүүдэй түүхэдэ нэрэгэй солотой нуури эзэлһэн байна.

РОССИ—МАНАЙ ЭХЭ ОРОН

1984 он республикадамнай ехэ һайндэр тэмдэглэгдэр хэмнай. Ушарын гэхэдэ, 325 жэлэй саада тэрэ Буряад гүрэн һайн дураараа Россин гүрэндэ орожо, агуухэ ород арадтай хэтын хэтэдэ хуби заяагаа ниилүүлһэн байгаа. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэл соо промышленна продукция худалдаха түсэб 100,2 процентээр дүүржэ, үйлэдбэрийн хэмжээнэй ургалта 137 процентдэ хүрэнэн байна. Энэ амжалта гол түлэб ажалай-бүтээсэ дээшлүүлһэнэй ашаар туйлагдаа.

Соёлой, оюун бодолой талаар асар ехэ

хэмшуу

"Ахадуу арадуудай агуухэ бүдэ соо" гэрлэн гаршагтай статьягаа түгэсхэхэдөө, Буряадай АССР-эй эрдэмэй габыата хүдэлмэрилэгшэ (тэрэ үедөө ааб даа) Г.А.Санжиев иигэжэ бэшлэн байна: "Мүнөө агуухэ ород хэлэ — үндэһэ яһатанай харилсаанай хэлэ — мэдэхгүй нэгэшье буряад хүн байхагүй" гэжэ омогорхонгөөр хэлэһэн гэшэ. Харин түрэл хэлээ мэдэхгүй шүүл мүнөө үсөөржэ байгаа бэшэ ха гү... Теэд Россин гүрэнэй бүридэл соо байгаад, хэлыень мэдэхгүй гэжэ яаха һэмбибди. Поэт Солбон Ангабаев энэ талаар зүб бэшэ:

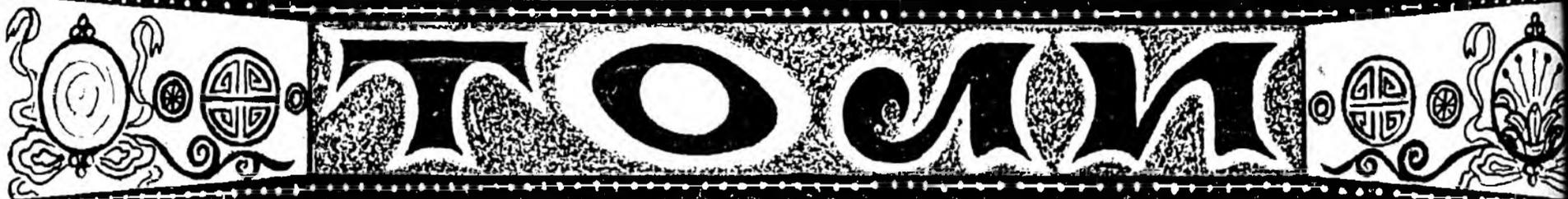
Росси тэнгэри үндэр даа, Олон сая мүшэдөөр түгэд даа.

Россин тэнгэри сэлмэгхэн даа, Орондоол адли тэниглэн даа.

...Энэл гүрэнэй дэбисхэр дээрэ амар жаргалтай, "Эрхын шэнээн бэетэй аад, эрэ хонгор дуутай" буряад арadni ажаһуугаа, ажаһууна, ажаһуухашье" гээлдээ поэт.

В.ТОКТОХОЕВА, Буряад Республикын соёлой габыата хүдэлмэрилэгшэ, редакциин ветеран.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: редакциин ээлжэтэ летучка дээрэ газетын хүдөө ажыхын таһагые даагша Б.А.Гылыков элидхэл хэжэ байна. (Редакциин архивһаа).

УДЭР БУРИИН юрьезнэй тооһондо дарагдашоод ябаханда, өөрынгөө хананан бүхы юумые бүтээжэ үрдингүй, саг жэл эльгээжэл ябахаш. Энэ хүн тухай бэшэжэ, "Буряад үнэн" һонийнгоо нэгэ хуудана зориулдаг наа гэжэ үнинэй түсбэлдэг нэм. Теэд ямар нэгэн шалтаганаар түрээ түсэбни түригөөд лэ бүтэжэ үгэхэгүй. Түрэл газетынгээ түүхэтэ ойн баярые һамбаашалан, энэ һанагшана бүтээжэ шадаагүй наа, хожом хэзээшье шадаагүйш гэжэ өөртөө шангаһанаар захиран хэлээд, саарһа дэлгэһэмни энэ бэлэй.

Би хэн тухай хөөрхэ гээбиб гэхэдэ, СССР-эй Журналистнуудай холбооний гэшүүн байһан, "Буряад үнэн" газетын пропагандын болон агитацийн таһагые даагшаар ажаллажа байтараа, саһаа урид наһа бараһан Цыбиков Рабдан Цыбикович тухай.

Анха түрүүн би энэ хүнтэй 1957 оной үбэл танилсаа һэн хаб. Рабдан Цыбиковичэй дүү басаган Екатерина Цыбикова заочно һуралсалһаа очно һуралсалда орожо, 2-дохи курсда һурахаяа, манай бүлэгтэ ерээ һэн. Катя түрүүшээр "шандаган" болоод, хамтын байрада маанадтай байдаг болобо.

Аһаар ахаймни каникулдаа ерэхэ, - гэжэ Катя нэгэлтэ хэлэбэ. - Ахайшһи һурадаг юм гү? - гэжэ хэмнайшьеб гайхаба. Юуб гэхэдэ, ехэ наһатай хүн шэнгээр ганса аха тухайдаа Катя хэлээд байгаа бшуу.

Һурадаг... гэжэ Катя хууһуландаа баһал дам гайхалан шарайтай болоод харюусаа һэн.

Хаана һурадаг юм? - Эрхүүгэй дээдэ партийна һургуулидаа...
Үбэлэй шалгалтын сессии эхилжэ, бидэшье тухагүй болошободи. Шалгалтадаа бэлдэжэ, институтайнгаа уншалгын зал соо Катя бидэ хоёрой һуужа байтар, хажуудахиимни газашаа гарахыень хүн дуудаба. Катя газашаа гараһан аад, һөөргөө эрьжэ ерээд, намай дуудаба:

- Ябая. Ахай ерээ.
Би ямар хэрэгтэй аад, ошохо болоо хүн аабиб даа гэжэ һанан, ном дэбтэрнүүдээ хам-хам сулгуулаад, Катиее дахаад гарабаб. Коридор соо дундуур бэстэй, марятайшаг, хурса саған шарайтай хүн зогсобо. Бидэ хоёрые Катя танилсуулба. Тиигээд Рабочая гудамжаар оршодог хамтынгаа байра руу ошободи. Катин аха чөмөдэн гартаа баринхай.

Байрладаг таһалгадаа ерэхэдэмни, зарим басагандай номоо үзэжэ, сүлөөгүүнүүд хэбэртэй. Катя бидэ хоёр түргээн эдэ бэлдээд, айлшанаа сайлуулбади. Сайлаха болоходоо, Рабдан Цыбикович чөмөданаа уудалаад, тууламга сооһоо конфетэнүүдые гаргажа, бутлгемнай хүндэлэбэ. Тон түрүүн дүү басагандаа конфетэ һарбайхадань, һоол эшэжэ, тэрэнэй аягүйрхэнэхэдэ:

- Ахайнгаа бэлэг абын, - гэлдээ һэмди. Аха хүн өөрһоо дүү зонийе, илангаяа өөрынгоо дүүе бишыхан гэжэ һанадагынй гайхалгүй. Тэрэхэн тууламга соохи конфетэнүүдээ хүүгэдтэ абааншаа гэжэ ябаа һэн хал даа гэжэ мүнөө һанадагби. Эсэгынгээ дээдэ партийна һургуулида һуража байхадд, гэртэһинийн - Сэндэмэ Алексеевна нүхэрнй үхибүүдтэ Хэжэнгынгээ Заһаһа нотата байгаа хаш даа.

1960 ондо партийна һургууляшье амжалтатайгаар дүүргээд, Р.Ц. Цыбиков "Буряад үнэн"дэ хүүдэлжэ эхилээ. 1967 ондо "Буряад үнэн" корреспондент боложо

гэжэ редактор һөөргэдэбэ. - Дондогой манай таһагай бэшэ болоо, - гэжэ таһагаймнай дарга ууртайгаар хэлэбэ. Шинийл батаалгагай материал Дондогойһоо ороһиол, - гэжэ редактор гайхаба. Иимэ хоёрдөөһөнэй боложо байхада, би шийдшые гэнгүй һуубаб. Нилээд үгэ аңдааһанай болоһон

"Сахилгаан" гэжэ басинуудай, шог ёгто шүлэгүүдэй номой гар бэшэг байба. Тэрэн сооһоонь нэгэ богони басни эндэ буулгай. Тэрэн "Шулуу нэбтэлһэн улангир" гэжэ нэрэртэй: **Үйлэс үргэдхэе боложо, Үбгэд хэдэн улангирые Үгы хэхэ гэлсэбэ.**

дээдэ һургуулидашье һурахы һайн дуранай соё хүүдэлмэридэ, харагану хабдаадаг байһыень гэршэ гус һургуулин директор Зайгановой захиралта со һайшаан тэмдэглэһые дурда.

Рабдан ахатан Арадай бүтээлэй республика байшанай уран байха советдэй, Бүхэроссин хорё бүлгэмэй Буряадай таһа правлениин гэшүүн бай

"Буряад үнэн" 75 жэлэй ой
РАБДАН АХАТАН

хойно редактор намһаа асууба: - Дондогой, ши юундэ кабинеттэ һуухаяа болёо хүмши?

- Тамхинай утаан соо һуужа шаданагүйб, - гээд, тамхинһаа яажа ядардагаа хэлэбэб. Намайе Матвей Осодоев дэмжэбэ. Тэрэнһээ хойшо Рабдан Цыбиковичнай кабинет соогоо тамхи татахаяа болёжо, газашаа гарадаг болоо бэлэй.

ХЭБЭЛЭЙ ҺОНИНОЙ агентствын (АПН) гэшүүн "Октябрийн туяа" гэнһэн сэггүүд Улаан-Үдэдэ 1971 ондо бини бологдожо, монгол хэлэн дээрэ барагдадаг болоһон юм. АПН-эй журналистнуудай бэлдһэн материалнуудые монгол хэлэн дээрэ оршуулдаг мэргэжэлтэд хэрэгтэй болоод, Р.Ц. Цыбиков тэндэ ажаллахаар эльгээгдэбэ.

Тэндэ ажаллажа байхадаашье, Рабдан Цыбикович "Буряад үнэндөө" ходо орожо ерэдэг, бэнһэн юумэнүүдээ асардаг һэн. Сэхыень хэлэхэдэ, аха нүхэрнай миинлэ журналист бэшэ, шүлэг, рассказ, богони үйлэтэй жүжгүүдые, дуунай үгэнүүдые бэшэдэг, аялга найруулдаг, дуу дууладаг, зураг зурадаг байгаа.

- Дуушан болохо һанаатай, хоолойгоо шалгуулаад, Свердловскын консерватории ошохоо байтарни, абамнай наһа барашоо һэн даа. Хоёр дүү басаганди баганууд, ганса эсыгээ үхидтэйнь орхёод, консерваторидо һурахаяа ябахашаа аалшы? - гэжэ нэгэтэ Рабдан Цыбикович хоорёо һэн. Тиигээд гэнтэ нэгэ юумэ һанаад, энэһэн бэеэрээ: - Залуу ябахашаа, хүн гэншэ тэнэг гэхэ гү даа, юумые ухаалдижа бирахагүй ябадаг юм. "Танай шүдэн ехэ һайхан байна" гэжэ хоолойем шалгаһан жүжэмнир багшын хэлэхэдэ, ехэл дурамни гутаа агша һэн. Хожомын хүүжэмэй литература уншахадаа, дуушан хүнэй шүдэн оо-моогүй тэнэг байха ёһотой, гэжэ ойаһон хүм...

Үнэхөөрөөшье, Р.Ц. Цыбиков аржагар саған гоёнууд шүдэтэй һэн. Тамхи татадаг аад, яажа шарладаггүй юм гэжэ гайхадаг һэнби.

Рабдан Цыбикович бүдүүн баритон хоолойтой, хаа яа хамтын хүхилгэнэй болоходо, буряад композиторнуудай дуунуудые, хүхжи ербэл, опероһоо аринуудые хүчинүүддэг юм һэн.

Рабдан ахатанай бэнһэнд зүйлнүүд газетдэ, хамтын болон эстрада согоборинууд соо, "Байгал" журналада ходо гарадаг, радиогоор уншагдадаг байгаа. Мүн рассказуудай гурбан номшые гарган байха. 8-дахи класста буряад литератураар үзгидхэ учебник зохёлоһон юм. Дүү басаганайн, Екатерина Васильевна Цыбиковагай нүхэр-Денис Галданович Галданов гурбан ехэ нанка материалһыи намда асаржа үгөө һэн. Тэдэниень онгилжо байхадд, 1974 ондо хэблээдэ бэлдһэн

Үндэһыень яаха аргагүй Үлөөн доронь орхибо. Үргэлжэ асфальт дэбдибэ. Хойто жэлын - хожом, зун Хара шулуу хаха түрин, Хангалтама набшаһад бултайба.

"Хаража маанадые һонирхохо гүт? Хаажа боожо шадабагүйт", - гэнһншүү.

Харбажа өдөө гараба. Хажуудань саадшан гайхаланшуу, хашаха һанаатай зогсошье: "Харахада", баарһад, үнжэгншые һаа, Хатан зоригтой байбалта", - гээд Хайрлан орхёод ошобо.

Үндэһэтэй юумэн хүшэтэй, "Үлдөөшье һаа, үрхөөр орхо", - гэдэг Үнэхөөр арсаһагүй, зүйтэй.

Энэ басниин удхые ойгожо ядахаар бэнш. Бүхэли арадые гү, али гансахан һууринашье зонийе үгы хэхын аргагүй юм шуу. Заатагүй хэдэн хүн, заримдаа гансаханшые хүн мэндэ үлөөд, шуната үйлэ хэрэгые түби дэлхэйдэ гэршэлжэ үгэхэ заяатай! Миний һанахада, Рабдан ахатан энэһиниел басняараа харуулаа гээшэ аабза. Гэхэ зуура үхибүүдын мүнгэ-танга олоод, энэ номыень, бусадшые олон зохёолнуудыень хэблүүлхэ аа гү гэжэ һанагдана.

РАБДАН ЦЫБИКОВИЧ Цыбиков 1951 ондо Ахын аймагай газетын редактораар томилогдожо, журналистын ажалые эхилһэн намтартай. Аймагай газетын редактор байха гэшшэ нилээдгүй түбгэтэйхэн, сүлөөтэй саг хоорой байдаг ажал ааб даа. Гэбэшье өөрөө дуунда, хүжэмдэ дуратай һэн хойноо, "цөдэй зүрхэн тэсэбэргүй" гэнһндэл, уран һайханай хүүдэлмэридэ дундууса ороһоо, дуушадид-драматическа коллектив эхидхэһэн байдаг. Ахын аймагай түүхэдэ иймэ ушаранха түрүүнээ тохёолодоо. 1954 ондо энэ коллектив республикаһа харалгада хабдаажа, 3-дахи һуури эзлээ. Харин хүтэлбэрилэгшын грамотаар, үнэт бэлэгээр шагнадаһан гэжэ документнуудын гэршэлнэ. Тэрэл жэлдэ Р.Ц. Цыбиков Москва ошожо, Бүхэроссин харалгада хабдаажа, РСФСР-эй эмхидхэлэй комитетдэй грамотаар шагнадаһан байгаа. "Нара саған тунгала" (Ц.-А. Дондоковагай үгэдэ оорын найруулан аялга), "Баян шюга" (үснэ А.-Р. Батожайн, хүжэмнш Ж. Батуевай), "Сэргэндэ байхадд", дорд арадай "Из-за острова на стрежень..." гэнһэн дуунуудые Москвада хангоурдажа, амга ташуудан байһан даа. Нүүдэ гэрлэгдһэн дууе нүхэдэйнгоо дуунда дуулаха дуратай бэлэй.

байгаа.

Хэблээлэй органууд эдэхитэй һайнаар ажаллаһа тудоо журналист Р.Ц. Цыбиков Буряадай АССР-эй Верхэ Советдэй Президиу Хүндэлээлэй грамотаар, Буряадай Журналистнуу холбооний, "Буряад үнэн" газетын редакциин Хүндэлэе грамотануудаар шагнада байна һургуулин номууд методическа пособиууд бэлдэһөнһөнһөө тү РСФСР-эй Гэгээрэ министрствын болон гэгээрэ болон эрдэ хүүдэлмэридгэдэй просоюзай ЦК-гай Хүндэлэе грамотаар шагнадаа һэн. Т хүндэтэ шагналуудыень э тухайдаа дурасхаал болгон, хүүгэдын паринаар хадгал байдаг.

Рабдан ахатан эжыдээ энхэргэн хүбүүн, һамгандаа нүхэр, дүүнэртэ хайратай хүүгэдтэ мэхэй эсэгэ бай. Сэндэмэ Алексеевнат хоюулан хоёр хүбүү х басага - дурбэн һайхан үринэ хүмүүжүүлжэ, һургуули хуудартай болгожо ябатар эхэн саһаа урид, түр үбшэндэ нэрбэгдээд, һа барашоо һэн даа. Нүүдэ "Октябрийн туяагай" Ула Үдэдэ хаагдахада, Рабдан Цыбикович һөөргөө "Бур үнэндөө" 1980 ондо бусэ түрүүн соёлой бол һургуулин, уада пропагандын, агитаци таһагые даажа байтар хүлээгдээгүйгөөр гэнтэ в барашоо бэлэй. Урда үдэр дежурна байжа, газетын удаадахи үдэрй дугаар гарга байгаа. "Баяртай!" - гэжэ хэ дахин хэлээ һэн, редакци гаража ядаа һэн гэ корректорнууд хоорёо һэн. Мэдэбэ, һуулын ажаллаһанаа зүрхэни тухайһан байгаа юм аалам.

Энэ дэлхэй дээрэ хэн мүнхэ бэнш. Зүгоор хэй хэрэгын, газар дээр үндэһэлһэн үри саданар хүнэй нэрые мүнхэлхэ.

Мүнөө Рабдан Цыбикович гурбан үхибүүд мэндэ яба. Үлэйтэ Рабданович гэр бүлтэ хэдэн хүүгэдтэй. Елена Рабдановна - врач, нүхэрт үхибүүдтэй. Эльвира Рабдановна - баһал врач, нүхэртэй, хүүгэдэ. Эсэгэдэ тон адлихэ бүлэйтшые боложо үрлэг хайран Олег хубууниин хорогоной гарһаа хосорһоний угаа харамтай юм. Хубууниин иймэ аюулада оройые эхлээд хараагын болоо юм гү даа г һанаханш. Зүгоор Рабдан Цыбиковичэй хайрата э г хубууниингээ һуудэ э гарбараа мэндэ һуугада. О тухайдаа тоодэйн шүдэни үнээрөө басагандын, аһанары зүһэршын огто шюуһан юм.

Ц. ДОНДОГОВ
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Журнал Р.Цыбиков. (Редакциин архивһаа).

ол туургата арадуудай эрдэни зэндэмэни болохо тобшые" манай газетэ бүхыдэнь хэблэн гаргаһан энэ номой бии болоһоор олон зуун жэл үнгэрөө. Тус бүхы монгол арадуудай хүр хүлдэ болохо рээн зорилготой хаанай ажабайдал болон ажал хэрэгүүд тусгайгаар гэрээлгэһэн байна.

- толгойгоо хайрлангүй,
 - шун шуһаа гамнангүй,
 - нюдээ сабшангүй,
 - хангаа хамсы дэрлэжэ,
 - ада хормойгоо дэбдижэ,
 - хэнэй хөөһөөр ундалжа,
 - хэнэй мяхаар хоолложо,
 - хэнэй хүлхэнэй гоожотор
- дан, шармайн ябажа -

МОНГОЛШУУДАЙ ТҮҮХЭДЭ ЗОРЮУЛАН

ол гэдэг нэриг дэлхэй дээрэ алдаршуулжа, Монголой түрэн түрье байгуулан түүхэтэй. Чингис хаан олон улас түрэнэй түүхэдэ мүнхэжэһэн, монгол хой дундаһаа дэлхэйг суута хуьүүдэй нэгэн болоһон бэй Азийн нүүдэллэгдэй соёл хүгжэлтын мүнхын эргэсүүлшэгүй хүлэг баатар болон бидэ бүгэдэйн зүрхэндэ мартагдашагүйгөөр үлхэн Чингис хаан дэлхэйг түүхэдэ хоморхон түрэн түрэн ударидаһна. Тусгай сэрэгэй хүгэлбэрилэгшэ мүн болоно.

Түрэлтэнэй хүгжэлтын жама ёһондо нэрлэжэ өрөжэ энэ сагта Чингис хаанайнгаа хургаал, гэрээд дэбдэ ханажа ябабал, урагшаа дабшаха ёһондо мнай туһа болохо бэлэй. "Үндэр уулын хүтэл үргэн далайн олом зори", "Холо гэжэ бүү сүхэрэ - сүрхэрэн, хүндэ гэжэ оу сүхэрэ - үргэбэ даахан", "Бүхэ байгаанше наа, гансыг илаха, сэдхэхэй бүхэ мь, омы илаха", "Зуун үнэс бүтэбэрэ, үнэс урда", "Түүхэдэ хүрэн хүнэн сэдхэхэ бүхэ" гэжэ бөгдөөр Чингис хаан хургадаг байгаа. Гадна Чингис хаан тухай баатар биеэр дайлаһан тэмдэглэл, "Юань уласай Рашид-ад-Дини "Сударай чуулган", Жуэйнэй "Сысэ байлдан дахуулагшын түүхэ", Чань Чунь, Жарпини, Вильгельм де Рубрук, Марко Поло гэгшэдэй тэмдэглэлүүд соо һонирхолтойгоор хэлэгдэдэг. Эдэ дэбдэ буряад хэлэн дээрэ оршуулжа, уншагшадтаа бэл, ехэ найн бэлэй.

Мүн оронгоо Чингис хаан тухай бэшэгдэһэн амануудһаа Д. Оссоной "Монголшуудай түүхэ", "Монголын "Монголшуудай байлдан дагуулаха үеын түүхэ", Г.Я. Владимирцовой "Чингис хаанай намтар", "Монголшуудай нийтэн байгуулал", Ральф Фоксын "Чингис хаан мэтэ бүтээнүүд болоно.

Манай газетэдэ "Чингис хаан тухай тобшо тайлбари үлхэн ном үнгэрэгшэ жэлэй сентябрь-ноябрь сарта үдэр бүри шахуу хэблэгдэһэн юм. Мүн Чингис хаанай монголой түүхэдэ, "Нюусатобшо" зориулагданан үлхэн эрбаад статьянууд манай һониндо барлагдажал

Дондок БАЛЬЖИНИМАЕВ.

ансамблин хургаалгаар 2 жэл үнгэрбэ. Манай дашарамдуулан, оной декабрин 20-до театрт соо "Ангар" концерта наадаха ёһондо Буряад Республикын соёлой габыята эрилэгшэ Мария Данилова дуу дуурагай шоггаархидаа аман аман ансамбль эмхидхэхэ

татан гараба. Эдэ ансамблин түрүүшын гэгшүүд, эгээл эдэбхитэй артистнар юм. Наһанайнгаа амаралтада гараһанше наа, сэржын өбөрхон дуулаха хүсэлөө аздаагүй үбгэд, хүшнэд мүнөөнше болотороо найхан аялга дуугаараа зонни баясуудат гэһэ.

Уран найханай түрүүшын хүгэлбэрилэгшэ Мария Ильинична Даниловагай гэр бүлын байдалай шалтагаанаар

айдуусай ёроолоо, айдуусай найбарлаа..."

Москва хото нүүхэдэнь, ВСГАКИ-гай байгаагийн баялиг шэжэлгын факультэдэй залуу багша Марина Сократовна Антонова тэрэнэй хүгэлбэрилэгшэ болоһон байна. Энэ үдэн үндэр наһатай ансамблин гэгшүүдэй дунда урданай дуунуудыг залуу бэлитэйшүүдэй эдэлүүхэдэ, баярлахаар байгаа. Ансамблин эгээл залуу артист Заур Андреев 20 наһатай юм. Нүүдэй арбан жэлдэ Улаан-Үдэ хотодо ажаһуудагшэ наа, Нүхэдэй

Шэнэ зүжэг

"ТАМЫН ДУРАН"

- Иимэ зүжэгэй премьерэ Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрта үнгэрһэн амаралтын үдэшэ урагшатай найнаар боложо үнгэрбэ. Американ сууга драматург Юджин О Нил зохёолнууд соогоо хүнэй ажабайдалахи найн, муу талануудай шэнжэнүүдэнь, дуранай ойгосогүй орёо шанарнуудыг үнэншэмэ тодоор харуулдаг байһаараа дэлхэй дээрэ суурхаһан, тэрэ бүри 1936 ондо Нобелин шангай лауреат болоһон алдартай.

Манай орондохи социализмын найн талануудай усадхагдажа, дэлгүүрэй харилсануудай шэрүүн хурдаар үргэдэжэ байһан эгээл энэ үедэ, тон охорхон хугасаада зоори зооншотой нэгэн үеын хүнүүдэй ажабайдалай алинь талада өөрын онсо нүлөө үзүүлжэ эхилһэниинь юрын харагшадта тон дүгөөр ойлогдохо байһанда этигрэн театрай ахамд режиссёр Владимир Ильич Кондратьев суута драматургын "Аббонь подвязами" гэгшэн драмыг буряад хэлэн дээрэ "Тамын дуран" гэгшэн гаршатайгаар оршуулжа табиба. Эгээл, хуьүүдэйнь хоорондохи харилсаа, инаг дуранай тамын ороцдо оруулха нэгдэтэй үшөө нэгэ аргыг харуулан энэ зүжэгэй гол үйлыг оройлоо 3 артист бэлүүлэн гэхэдэ болоно. Зүжэгтэ хабаадаһан бусад геройнуудай олон байһанше, зүгөөр тэднэр хамнабарин үүргэ дүүргэн гэжэ онсолотой. Харагшын сэдхэхэ дэлгэмэ гол геройнуудта наадаһанше нэрлэе. Фермер Эфраим Кэбодэй рольдо Россин Федерацийн габыяга артист Ц.Д. Пурбуев, одхон хуьүүн Эбин рольдо артист С.Галсанов, үбгэн фермерэй эдир хамган Абби Патнемэй рольдо Буряад Республикын габыяга артистка С.Шаранова гэгшэд энэ үдэн наадаба. Зоорин шундаа үрхэ сэдхэхээрэ абаһан үбгэн фермерэй түрүүшын хамганһаа гараһан Симеон (Буряад Республикын арадай артист Д.Ц.Даниламжилдов), Питер (З.Рычинин), удаахиһанше гараһан одхон Эбин гэгшэдэй зүжэгэй эхилдэхи гажэ буруухан ашаанууд харагшадтай сэдхэхэдэ мүйлхэн хүйтөөр утгадэба. Алтан дэлхэй дээрэ ами үгэн эсэгынгээ хэзээ үхэхынь хүлэһэн, хубита зоорис өөр өөрын бодолоор эдэхэ түсэбүүдыг табиһынь харахада, аягүйхэн лэ байба. "Мууһаа муу модоншо хөө" гэгшэн арадай мнай сэсэн үгэ эгээ энэ үедэ ханагдаахидна. Хажар хагуу сэдхэхэтэй хүнэй өөдөн болгоһон үринэрынше өөрөөнь холо ошохогүй байна гэгшэн бодолод абахаар байба. Хоёр хамгадай хойно үлхэн 76 наһатай Эфраим Кэбот хуьүүдтэ үргүүлхэ эгээл эгээл дээрхээ юм гү, али хурисалай хүсэндэ эзэлэгдэһэндээ юм гү, эдирхэн Абби Патнем эхэнэриг хамган болгожо гэртээ асархынь хүлэһэн хуьүүдынь тэднээ яжа угтаха тухайгаа хоро шараа бусалан эдэб түсэб зохёоно. Симеон, Питер ахануудын Калифорни гаража алга бэдэрхэ, баяжаха түсэбүүдээ дүүдээ хөөрэнэ. Ахануудайнгаа хубита газарыг өөрын болгохо түсэб Эбин сахилгаан түргэнөөр табижа, эсэгынгээ үдэр хүнигүй суглуулан мүнхэнэй хаана хадаглаһанше эхлээ мэдэжэ абаһан Эбин саарһан дээрэ ахануудайнгаа хубита газарһаа арсаһан тухай мэдүүлгэ саг дары зохёожо, тус бүридэн 300 доллар барюулжа, холын замда гарахаа байһан тэднээ байрлуулна.

Уданшьегүй эсэгын эдир хамганһаа гэртээ өрнэ. Хори гаратараа зоорин энэ гэхэ хэлтэрхэйг үзөөгүй Абби Патнем газар, досоохи зоори хогнолыншэ гэр байрынь харамсаараа "эдэ бүгэдэ хуу минни", - гэжэ хүхирэн шахуу мэдүүлхэдэнь, шэнхэн үбгэниинь "манай" - гыш гээд заһаахидна. Эдэ бүгэдыг тон наринаар адагажа байһан хуьүүдэй уур сухалыг ойгохоор юм бээ.

Газар дээрэ хара хүлхээ аджажа, хоолойгоо тэжэһэн Симеон, Питер хуьүүдынь холын замда

гарахынгаа урда эсэгэдээ, хойто эхэ боложо бууһан залуу эхэнэртэ баярай үгэ хэлэхын орондо эдэб эсыгээр шоглоод, "хожом хойшодоо манай хүлнүүд энэ газар гэгшэхэгүй" гэхэ мэтын хараалай үгэнүүдыг хэлээд гаража ошһнод.

Хараал шэрээл ехэтэй энэ бүлэдэ бууһан залуу эхэнэр одхон Эбиниень али болохоор өөр тээшээ татажа, эсэгэ хуьүүн хоёртой хоорондо яһа хаяха, удаань энэниеньше шогтохоноор үлдүүлхэдээ лэ ёһотой эзэн болохо нэгдэлгэнь буруу хүрэнэ. Түрүүшын аяла уулзалгань байн байн гүн удхатай дуранай шэнжэтэй болоно. Дурааха, зугаалха хайһангаа охиндо ябаһан Эбин Абби хоёр үбгэн Эфраимай али нэгэ хэрэгээр холонд онсохынь ехэтэ хүлээдэг, аргын олдомсоор дуранай хүсэтэ долгидо абтадаг болоно. Игээ хэды сагай үнгэрһэн хойно Абби үбгэжоолдоо хэлэгтэй болоһоноо мэдүүлээд, иигэжэ хэлээ: "Шини адар нэриен дээрэ үргэхэ, эхилһэн ажалыншэ улам саашань үргэлжэлүүлхэ хуьүү шамдаа бэлэглэхэб", - гэхэдэнь ухаагаа һамартараа байрлаһан тэрэн - эндэхи бүхы зоори, газарай мнэ ёһото эзэн мүнхэлхынь, хуьүүнэй түрээл, дүтэ наашадаа үзэгдөөгүй найр зугаа эмхидхэхэб. Эфраим Кэбодэй хүсэ шадаһынь булта мэдэжэ абаг" гэгшэн эрын үнэргүйшэг болоһон наһатай фермерэй энэ мэдүүлгыг дуулахада, нэгэ талаһаань тэрэниг хайрлахаарнь, шоо үзэхөөрнь болоно. Залуу хамганайнгаа тоолодогой ёһоор шадаһангаа буураагүйд гүйсэд этигрэн үбгэн фермер Абби Эбин хоёртой хүсэгэ дуранһаа хуьүүнэй түрэнг ушарта зориулагданан найрай үзэгдэл харагшадтай һонирхолтооор таһан байһа гээд энэ тэмдэглэл соогоо онсолго. Үхибүүнэй милаануудта сугларһан аман хамган айлаһад Эфраим Кэбодэй газарһаа гарамсаарнь, эндэ сугларһан аманайнгаа ангыса Абби Эбин хоёрыг эдэбэлээ. Энэ найндэртэ Эбин огто хабаадаһагүй. Уданшьегүй халамгай айлаһад гэр гэртээ тарана. Айлаһад таһан хойно эсэгэ хуьүүн хоёртой хоорондо шанга арсадаан эхилжэ: "Эбин ши манда хэрэггүйшэ. хамгани энэн тухай хэды дахин шанга ханаар хэлэһэн. Хараһан тээшээ арилхадан болохо, - гээд, гани галзуу болоод ондоо таһагадаа оромсоорнь, Абби газарһаа орожо бээ. "Эбин, хайратамни хаана байгаабишэ? Шамайг оложо ядаад, сэдхэхээ хүдэлгөөб гэмсээрнь, гэрэн хадхуулан хара гүрөөһэндэ: "Ёр мууга гэргэн, намайг эндэһээ үлдүүлхын тула зориута наһаа хуьүүтэй болоош. Өдэ нара харангүй хоолоан хосорон халагты", - гэгшэн хашар муухай хараал дуулаһан Абби Патнем ухаа мэдээгүй унталга руугаа оробо. Нэгэ хэды сагай үнгэрһэн хойно тэрэ ехэл баяртайгаар "Ши бидэ хоёрыг халааха хүн хосорб" - гээд мэдүүлэ. Түрэн үригэ бүтээжэ алаһаниень мэдээгүй Эбин:

- Хайшан гэбэш, - гэжэ асууна.

- Мүнөөдэр ехэ архи болоо, али нэгэ тодохороо хосорбо гээд хэлсэн бээ. Үгы. Тэрэши бэшэ, түрэн хуьүүтээ алааб. Эгээл энэ боложо шамая алдаха болоходоо, хороогоолби даа, - гэгшэ.

Түрэн үригэ алаһан Абби Эбин хоёрыг шериф ерээ абаһана. Энэ зүжэгэй гол рольнуудыг гүйсэдхэһэн артистнууд Ц.Д. Пурбуев, С.Галсанов, С.Шаранова урда таһан зоригоһуудта амжалтагайгаар бэлүүлжэ шадаа гээд онсолон тэмдэглэлтэй.

Сууга драматургын энэ зохёол найнаар оршуулагданхай. Зүжэгэй түгэхэдэ харагшад үни удаан алыга таһагаар үдэһөө.

Сагай хүшэртэ дивадэнгүй харагшадтайнгаа урма зоригыг бадааржа ябахынь түрэл театрайнгаа артистнуудта хүсэ.

Д. ХУБИТУЕВ.

АГААРАЙ ДОЛГИНДО АРАД

"Улаан-Үдэ хэлэжэ байна. Сайн байна, хүндэтэ нүхэдүүд! Бурядаймнай радиом үнөөдэрэй нгөө дамжуулгануудые эхилбэ" - гэсэн үгэнүүдээрээ диктор Батор Цыбенов үглөөнэй 6 часта агаарай долгиндо гарадаг. Мүнөөдэр Бурядаймнай радиогой байгуулагданаар 65 жэлэй ой гүйсэбэ. Хүндэ хүшэрнше, байртай, урматайнше үе сагуудта радиогоо шагнаһаар байнабди. Түрэл хайхан хэлэмнай, уянгата гоё дуу хүгжэмнай, үлгы тооигто шоганнай, домогтүүхэтэ сагнай булта агаарай долгёор, радиогой шэдеэр сэдхэлтэймнай холбогдодог.

- Радио шагнадаггүй хүнүүд үсөөн байха. Илангаяа мүнөөнэй хүлгөөтэй, орёо хүндэ сагта ажаһуужа байхадна, түби дэлхэй дээрэ, гүрэн түрэ соомнай, республикадамнай боложо байһан үйлэ хэрэгүүдые эгээ түрүүн агаарай долгёор дамжуулагданаһан һонинууд сооһоо мэдэжэ абанат. Манай журналистнууд Буряад орон соохи байдалые харуулан, телевидени, газетэнүүдһээ урид радио шагнаһадтаа саг соонь дуулгажал байдаг, - гэжэ Бурядай гүрэнэй телерадиокомпаниин генерална директорэй орлогшо Д. О. Эрдынеев хөөрэхэдөө, радиодо хамта дээрэ 70 гаран хүн ажааладаг, тэдэнэй 12-нь буряадаар, 15-ниинь ородоор, 1-ниинь эвенк хэлэн дээрэ дамжуулгануудые хэдэг. Радиогой оркестртэ 27 хүн. Дикторнүүдэйнь тоо - 16. техническа хүдэлмэрилэгшэдэй - 20. Тэдээнһээ гадуур республикын аймагуудай, гороудуудай хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэнэ комитедтэ оролсоно. Радиокomiteдэй урдаа хараха радио-

телевидениин дамжуулгын түб (РТПЦ) бэлдэгдэһэн бүхы дамжуулгануудые агаарай долгиндо гаргадаг амин шухала нэгэ шатань болоно.

Буряад оронойнгоо үргэн уужам газар дайдаар ябажа, ажална арад зонтой, уулзаһын түлоо холо, ойрын командировконуудта ябах хэрэгтэй. Урдандаа радиогоймнай журналистнууд хүнгэн хүнгэн машинаудтаа һуугаад, холые холо гэнгүй гүйлгэдэн ябанадаг бэлэй. Тэд мүнөө мүнэгэ ганганай хомор сагта ойрын нотагуудаарнше ябаад ерэхэн бэрхэгтэй болоо.

Тиибэшье эдэ нүхэднай арга хургаяа оложо, засагай дээдын зургаанай хүдэлмэрилэгшэдэй ямар нэгэ аймаг гарахадань, тэдэнгэй машинадань һуулсаад, командировкодо ябаад ерэдэг.

Недели бүхэндэ заал наа, дамжуулга бэлдэдэг, нэгэ редакторые хүдөө һуурипуудаар ябажа ерэхыень эльгээнэбди. Мүнөө энэ хүндэ шахардуу байдалай үе сагта арай шамай ажамидаржа байһан арад зонойнгоо ажабайдалые харуулаагүйдэ аргагүй. Бурядаймнай телевидение

олон аймагуудай хүн зон хараһагүй. Жэлэнь "Ариг Ус", "Тивиком", ОТБ гэхэ мэтын теле-дамжуулгануудые гансал эндэхи хотин зон харадаг. Республикымнай газетэнүүд хольнай аймагуудта хэдэн гүдрөөр хожомдожо хүрэдэг. Тиимэһээ хүдоогэймнай зон гансал радиогоо шагнажа, һуулиин мэдээсэлнүүдые дуулана хан юм.

Буряад хэлэн дээрэ үгэдэн мэдээсэлэй таһагта дүрнэл эхэтэй бэрхэ бэрхэ олон журналистнууд хүдэлдэг. Данидондок Амоголонов анхандаа "Буряад үнэн" газетэдэмнай олон жэлдэ корреспондентээр ажаллажа байһанаа радиодо ажадда ороһон

юм. Мүнөө тэрэ "Үгэдээр, мүнөөдөр, үглөөдөр" гэһэн дамжуулга бэлдэжэ, агаарай долгиндо гаргажа байдаг. Тус таһагые даагна М.Ш. Дагбаева тухай онсо талгожо хэлэмээр. Мария Шагдаровнагай урин зохиод, зоолэхэн хоолойе радио шагнаһад үнинэй таниха болоһон байха.

-Түрүүнээр эдэ хүдэлжэ эхилэхэдэ, айдаһамни хүрэгшэ бэлэй. Микрофон гартаа барияд тодоор үгэ хэлэжэ һураха гэһэнэ шигэшье бэлэн хэрэг бэлэ. Нэгэдэхээр, жонхони хайхан буряад хэлээ хайн мэдэхэ байха ёһотойш. Энээнһээ гадуур журналистын бэлиг шадабари хэрэгтэй. Гэхэтэй хамта, энэ

ажалда һураад хүдэлжэ байхадна намда һонин байһа Республикаһаа ажабайдалаһа гүн урасхал соо ябажа, хараһан шагнаһан юумээ мандаһа дээрэ бэшэжэ, хүн зондоо мэдээсэхые оролдохон, - гэжэ дүрнэл эхэтэй журналист хэлэнэ һэн.

Һүүдэй жэлнүүдтэ дөрөһдэ ноёдой талаһаа "ингэ, тингэ" гэжэ зонхилодо боложо, бээ дааһаад, оор оочин хараа бодоһойгоор хүдэлжэ эхилээр байхадна, суглуулаһан материалнууднай хүн бүхэнэ һонирхол татана гэжэ өөһэдөөнше ойлгодог болообди гэжэ мэдээсэлэй таһагые даагшын хэлэхэдэ, дээдэ засагаймнай буряад толгойлогшонорой олоһинь анхандаа түрэл хэлээ мэдэдэггүй байгша бэлэй гэхэдэмни, Мария Шагдаровна дэмжэжэ, мүнөөнэй дарганар түрэл хэлэндэ яһала бараг болонхойнууд, интервью абахадамнай асуудалнуудтамнай харюусаад лэ байгша гээ һэн.

Хори гаран жэлдэ радиокomiteдэ гаһалгариягүй хүдэлжэ байһан дүрнэл эхэтэй журналист, радиогой ахмад редактор Николай Иванович Макаровай хоороо шагнаһада һонин: "Радио шагнаһад диктор бүхэниемнай мэдэхэ, хоолойгоорн таниха болоһон. Аяар 20 гаран жэлэй хугасаад дикторээр ажаллажа байһан Буряад Республикын арадай артист Батор Цыденович Цыбенов, Буряад Республикын габыяата артист диктор Цырен Хаанда Очировна Даниева гэгшэдэй үглоо бүри ээлжэлэн арад зоноо мэдүншэхэдэнь, зүрхэ сэдхэхэдэ ямар бэ даа дулаахан мэдэрэл гүрэдэг. Тэрэнэй һүүдээр ород хэлэн дээрэ Л.Ерофеева Е.Колкова

ЭЛЭЙ ОЙДО

ДЭГНЭЭ АМАРШАЛДАГ НҮХЭДНЭЙ...

шадабаритайгаар хөөрөлдөө хэжэрхихэ. Энэ журналист хэлэ бэшгэй факультет эрхимээр дүүргээд, хүгжэмэй таһагта хүдэлжэ эхилээд байһанаа, микрофоноо хэлгэжэ, мэдээсэлэй таһагта ороһон юм. Энэнь зүбтэй. Татьяна һайн абари зантай, ямарһые дуугүйхэн хүниие хүжээд, дуугаруулжархиха шадалтай. Энэ нүхэрэйгөө агаарай долгиндо гарахада, аятай зохид байдаг.

Манай республикын засаг түрэн ажал хэрэгүүдые адунгүй, радиогоор тообайса дамжуулжа байдаг "Гуламтын" эзэн Баяр Бодиевай бүүдүхэн тодо хойлой бултанай һонирхол гатадаг байһаниинь эли. Нарадаа нэгэ удаа дамжуулагдадаг "Боди сөдхэл", "Тоснто шотаг" гэхэн програмануудай агаарай долгиндо гарахада, "Үгэндэ" үни удаан хүдэлһэн Владимир Доржиевич Жигжитов нүхэрэйгөө хоолойе ганжа сөдхэлээ баярлаулаад абадагди.

Буряад арадынгаа ёһо заншалые, соёлые, түүхые болон бусад дэмбэрэлтэ хэрэгүүдые

бүри радио-шагнашадгаа мэдэсэжэ байхые оролдонобди. Мүнөө хэды хүндэ хүшэр сагай боложо байгаашые һаа, хүн зомнай өөһэдынгөө хүсөөр ажабайдалаа һайжаруулхые оролдоно. Булта хүнүүд гараа дэлгээд ажал хэнгүй һууна гэхэдэ, алдуу болохо, олонийн эддэб аргаар байра байдалаа һэргээжэл байна, — гэжэ буряад

дамжуулануудай ахамад редактор Доржо-Норбо Сампилович Сулытимов хөөрэхэдөө, түрэл коллективэйгөө хэжэ байһан ажалье яагаад үшөө саашань һайн тээшэнь хубилгажа, дамжуулануудаа һонин болгохо тухай бодожо байһан һаналаар хубаадаба.

Бултанаймнай дура сөдхэлые бумһан "Баян талын аялга" гэхэн хүгжэм, дуунай, һайхан дамжуулаа хүржэ эрбээбди. Энэ дамжуулые Наталья Цырендоржиевна Дымбрылова бэлдэжэ, агаарай долгөөр эдэлүүдэг. Сөдхэлэй оёорһоо гараһан, шэхэндэ аятай

зохидоор уянгалуулан, зобдоноор "Амар сайн, хүндэтэ нүхэдүүд! Долоон хоногтоо нэгэ удаа гарадаг "Баян талын аялга" агаарай долгиндо"... гээд эхилэхэдэнь, түрэл буряад хүгжэм дуунуудаа шагнахааа бэлдэхэн.

Мүнөөдэр Буряадаймнай радиогон 65 жэлэйгээ һайндэрые тэмдэгэ эжэ байхадань, ойднэр, радио-шагнашадань, агаарай долгөөр амаршалдаг нүхэдтөө бүхы һайн һайхание хүсэжэ, дамжуулануудтнай үшөө һонин, шэхэнэй хужар боложо байг эг гэжэ хүсэнэбди.

Галина ЗАНАЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Буряад Республикын арадай артист, диктор Б.Ц.Цыбенов; (зүүн гарһаа) буряадай арадай уран зохёолшо, Буряадай гүрэнэй телерадиоккомпаниин генеральна директорэй орлогшо Д.О.Эрдынеев, буряад хэлэн дээрэ дамжууланууды бэлдэдэг редактор М.Ш.Дагбаева, миндаһан дээрэ абяа буулгагша оператор Н.В.Малеванная, Россин габьяата артист, буряад редакциин ахамад редактор Д.Н.С.Сулытимов; Буряадай гүрэнэй "Байгал" гэжэ радиотелекомпаниин зохёохы болон техническэ албанай хүдэлмэрилэгшэд; миндаһан дээрэ абяа буулгадаг оператор Дарима Субанова, найруулагша Н.И.Мальцева; (зүүн гарһаа) дамжууланууды бэлдэдэг таһагые даагша В.И.Ширабон, Буряад Республикын габьяата артист, диктор Ц.Х.О.Дашиева; (зүүн гарһаа) социально-экономическа асуудалнуудаар дамжууланууды бэлдэдэг редактор, Буряадай соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, Буряадай журналистнуудай Ярослав Гашегай нэрэмжэтэ шангай лауреат В.Д.Жигжитов; экономическа асуудалнуудаар дамжууланууды бэлдэдэг редакциин редактор В.Н.Толстихин; (зүүн гарһаа) политическэ асуудалнуудаар дамжууланууды бэлдэдэг редактор Б.Ц.Бодиев, ород хэлэн дээрэ дамжууланууды бэлдэдэг редактор Э.Ц.Гомбоева, ород хэлэн дээрэ уран зохёолой дамжуулга бэлдэдэг редактор Н.И.Ильина, хүгжэмэй редакциин редактор Н.Ц.Дымбрылова, уран зохёолой таһагай редактор, Россин уран зохёолшодой холбооной гэшүүн Д.Р.Доржиева; (зүүн гарһаа) ажалай ветеран, Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Э.А.Родионова, редактор Н.Ц.Дымбрылова; хүүгэдтэ зорюулагдадаг дамжуулануудай редакциин редактор З.Н.Конгорова.

М.ШАНТАКОВОЙ фото.

шүдэгүүдэй хоёр ном Буряад Республикын гүрэнэй шанда дэмжүүдэгдэ гэжэ мэднэбди. Ород хэлэн дээрэ бэлдэгдэжэ, агаарай долгиндо гарадаг мэдээсэлэй таһагые даагша, редактор Т.Н.Подберезкинагай хөөрөг хамта командиронкодо явахатаа хүржэ эрбээбди. Татьяна Николаевна хүжюу зантай, сөдхэлээр уужам нүхэр юм. Микрофоноо бариад, ямарһые хүнтэй оорын онсо

һэргээлсэжэ байһан "Ёһо" гэхэн дамжуулаада гэр бүл ороо хабаадалсажа байхадань болохо. Энэ программые яаралгүйхэн һуужа шагнахада, эхэ һонин, хүн бүхэндэ туһагай зүбшэл заабаринууд үгтэжэ байдаг. Энэнь нарадаа нэгэ удаа гарадаг.

— Аймагуудай хүдөө ажахын ажал хэрэгүүд тухай үдэр

К. К. Рокоссовскийн түрэхөөр 100 жэлэй ой

сэрэгшэдэй габьяа тухай", Р. командирай хүтэлбэрлэлэн частиин сэрэгшэд эмхидхэл хайнтай, айха хүрдэхые мэдэнгүй дайладана, дайсанай сэрэгшэдые энэ тэрэ пунктнуудһаа үлдэбэ гэхэ мэтэ найшаалтай статья, мэдээсэлнүүд толилогдодог байһан юм. Уданшьегүй "Р" гэнэн нюуса үзэг олондо мэдэжэ болоод, Москва шадар дайладһан Константин Константинович Рокоссовскийн хүтэлбэрлэлэн армийн сэрэгшэд баатар габьяа харуулдаг байгаа ха юм.

Удаань Брянскийн, Дюной, Түбэй, 1-дэхи, 2-дохи Белорусскийн фронтнуудые ударидаһан Рокоссовскийн ёһотой полководецей бэлиг шадабаритобойжо гараһан байна. Константин Рокоссовскийн хүтэлбэрлэлэн сэрэгшэд 1941 ондо Смоленск, Москва шадар болоһон дайн байлдаанда, Сталинградтай, Курска дүхэригэй, Белоруссида, Зүүн Пруссида Зүүн Померанай, Берлин хотые абаха ехэ тулалдаанда ороходоо эрэлхэг

үгэхэб!" Рокоссовский тэрэ дороо олон сэрэгшэдые суглуулжа, тусхай содиненитэй болоһон байгаа. Нэгэтэ дайсанай булюу хүсэнһөө тэрбелхэ ханаатай сэрэгшэдэйнгээ гэдэргээ сухариха үедэ, хоёр метр шахуу үндэр, томо найхан бэетэй Рокоссовский, артиллерийн начальник, генерал И. П. Камератай сэрэгшэдэйнгээ урдаһаа бодоходо:

- Байгыт! Хайшаа гүүлдэнэт. Гэдэргээ! Харана гүт? Генералнууд зогсожо байна! - гэжэ сэрэгшэдэй нэгэнзыйн хашхархада, булта окоп соогоо орожо, дайсанай урдаһаа буудалдажа ороһон юм.

Рокоссовскийн энэ бүлэг удаань 16-дахи армийн бүридэлдэ оруулагдажа, тус армийн командиараар Рокоссовский томилогдоһон байна. Рокоссовскийн ударидаһан армийн сэрэгшэд Волоколамска руудобтолһон дайсанай танкнуудые ходоха талаар мэргэшэжэ, тэдэнэртэ шилээдгүй ехэ хороодто хэдэг айлгадаг, хүрдөөдөг байһан юм.

ХЭЗЭЭДЭШЬЕ МАРТАГДАХАГҮЙЛ!

1941 ОНОЙ намарай һарануудта манай ороной фронтнууд дээрэ аймшагтайхан байдал тохёолдоод байһан гэһнэ. Шухаайрһан фанис булимтарагнад Эхэ ороноймнай нивсэдэ - Москва хото үгөө, мүноогүй эзэхэ ханаатай газар, ерүүд байгаа ха юм. Тиэхэдэ Гитлер Улаан талмай дээрэ Илаалтын жагсаал-парад үндэрлэхэбди гэжэ сэрэгшэдгээ найрхалан, бүхы дэхэн дээрэ үздүүлһэн байгаа. Гансал энэ үдэринь хэзэ юм, хэлэжэ шадахагүй байһан юм.

- Та, Москва хотодо дайсанһаа абаржа шадаха аргатай, найдалтай гүт? - гэжэ тухэдэ Сталин Жуковһаа асууһан байһаа.

- Москвагаа дайсанай һабарта дайруулангүй, хэлсээнгүйгөөр абарха аргатайбди, - гэжэ Жуков тиэхэдэ найдамтайгаар харюусаһан гэхэ.

Г. К. Жуков тиэгэжэ хэлэхэдээ, сэрэгэй бүхы хүтэлбэрлэлэншэдэй һанал, бодолдо найдаһан, эгигэрһэндээ хэлэһэн байгаа бшуу. Мүн тэдэ үдэрнүүдтэ Москва шадар дайлагдажа, байһан армиее ударидагша генерал-лейтенант Рокоссовский Волокамска шоссе шадарай байра соогоо "Красная звезда" газетын тусхайта корреспондент П. И. Трояновскийтой хөөрэлдэхэдөө, иигэжэ хэлэһэн байдаг: "Мүнөөдөө манай орондо хүндэ байдал тохёолдоод байна. Зүгөөр дайсанаа илахабди. Москва шадар дайлагдахада Берлин тухай ухаан бодолдоо хадуужа абаха шухала. Берлиндэ заатагүй хүрэхэ зорилготойбди. К. Рокоссовский. 1941 оной октябрийн 29, - гээд корреспондентдэ бэлэглэлэн каргын үрөөһэн булан дээрэ бэлэһэн байгаа.

Агууехэ Илаалтын мүнэдһөөр 50 жэлэй ойн байрай үдэриэ тэмдэглэхэеэ байһан үедэ полководецей бэлэһэн гэдэ үгэнүүд бидэнэриэ омог баяраар халаһана. Тиэхэдэ холын харагтай эдэ үгэнүүд фронт дээрэ ямар ехэ нүлөөтэй байгаа гэһнэб! 1941 оной намарай һарануудтай үедэ түбэй газетнүүдтэ толилогдоһон "Нюуса, Р. командирай

зүрхэтэйгөөр дайлагдажа гараһан гэжэ түүхын хуудалһанууд гэршэлнэ.

КОНСТАНТИН Рокоссовский Ослэ ороной хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилһэн түрүүһын үдэрһоо шухата ехэ тулалдаанда оролоһон гэжэ мэдэнбди. Дайнай эхилһээр турбан хоногой үндэрөөд байхада, корпусой командир Рокоссовский дайсанай булюу хүсэгэйгөөр довтолһон бүлэг сэрэгшэдые зогсоожо, Баруун-Урал фронтын сэрэгшэдгэригтой туһаламжа үзүүлһэн юм. Ушар юуб гэхэдэ, Луцк хото шадар манай бүлэг сэрэгшэд дайсанай олон тоото танкнуудта диилдэжэ, фронтын штаб болон бусад сэрэгшэд хүндэ байдалда ороод байһан юм. Энэл үедэ гэнгэ бии болоһон манай ороной сэрэгшэд дайсаные хүрдөөжэ, өөһэдынхидгөө хүлээгдээгүй ехэ туһаламжа үзүүлһэн байгаа. Юундэ хүлээгдээгүй юм гэхэдэ, Рокоссовскийн корпус тиэхэ үедэ түргөөр дабшаха машина, техникэшьегүй байһан байгаа.

Харин хүбэлгэн ухаатай командир резервдэ байһан нэгэ бүлэг автомобильнуудые буляжа абахын тооной эзэмдээд, ябаган сэрэгшэдээ һуулгажа, дайсанай урдаһаа табиһан байгаа бшуу. Энээнэй һүүлдэшье хүндэ хүшэр байдалтай тохёолдоходо шухала удхатай, түргэн шиидхэбэри абажа, дайсанай урдаһаа хэдэн удаа ороһон баримтанууд Рокоссовскийн эрэлхэг зүрхэтэй командир байһые гэршэлжэ үгэнэ. Нэгэтэ 1941 оной июль нарада Москва дуудуулжа ошоод, Ярецево шадар бүлэг сэрэгшэдые тологтойжо байлдаанда орохо даабари абаһан байгаа. Тиэхэдээ Смоленск хотые эзлэхээр заадаһан дайсаные зогсоохо ёһотой һэн. Рокоссовскийн эдгээрэхэдэ, Баруун фронтые командлажа ябаһан С. К. Тимошенко иигэжэ хэлэхэ: "харана гүт, тэрэ харгыгаар, нэгэ, хоёр бүлэг болоод сухариха ябаһан сэрэгшэд, машинануудые. Эдэнэриэ шадаал һаа, зогсоожо, дайсанай урдаһаа довтологтыг! Ара талаһаа сэрэгшэдэй нэмэжэ ерэхэдэнь, хоёр-гурбан дивизи нэмэжэ

һҮҮЛДЭ Түбэй фронтын командалагша болоһон Рокоссовский Курска дүхэригтэ дайн байлдаанда дайсанай урдаһаа зүрхэтэйгөөр довтолжо, богони саг соо илаата туйлаһан байһаа.

1944 ондо "Багратион" гэжэ довтолго хэтын урда тээ, 1-дэхи Белорусска фронтын сэрэгшэдые хоёр шоглохэригтэ дайн байлдаанда оруулаха гэнэн дурадхал Рокоссовский Ставкада оруулаһан юм. Харин Ставкин һанамжаар хадаа Белоруссийн газар байда абахын түлөө дүрбэн фронтын сэрэгшэд хабаадуулагдаха ёһотой байгаа. Ехэ хөөрэлдөөнэй удаа Рокоссовскийн һанамжа дурадхал баталагдажа, түргэн саг соо Белоруссийн бүхы хото городууд дайсанһаа сүлөөлэгдэһэн юм.

Бүхы юумэн һайнаар эхилбэл, һайнаар дүүрэдэг гэнэдэл адли, Рокоссовский түбһэн бэрхэшэлнүүдһээ сухарихагүй, айнгүйгөөр өөрынгөө абаһан шиидхэбэри бээлүүлдэг һэн. Зүгөөр эдэ бүгэдэнь буруу хүрөө һаа, юунэй болохые өөрөө һайн ойлгодог байһан юм. Юуб гэхэдэ, тэрэ үеын НКВД-гэй харага муухай һабарай ямар үйлэ хэрэгүүдые хэжэ шадаха байһые өөрынгөө бэе дээрэ үзэһэн хүн ха юм. Тэрэ 1937 оной августһаа 1940 оной март һара хүрэтэр шорон түрмэдэ һууһан байгаа. Тиибэ яабашые һаа, өөрынгөө шиидхэбэри бээлүүлхын түлөө үнэн зүрхэнһөө ородожо гарадаг байһаниинь ойлгосотой.

Энэмнай полководец Рокоссовскийн талаан бэлиг, хүн ёһоной, эрэлхэг зоригтой хуби заяан боложо мүнцэлөө гэһнэ.

1945 оной июнийн 24-дэ Москва хотодо Илаалтын Парадые хүтэлбэрлэхэ гэнэн Правительствын хүндэтэй даабарида маршал Рокоссовскийдо даалгагдһаниинь эдэ бүгэдые гэршэлнэ.

Манай орон дотор сууга полководецей түрэхөөр 100 жэлэй ой тон үргэнөөр эдэ үдэрнүүдтэ тэмдэглэгдэжэ байна.

Алексей ХОРЕВ, ("Красная звезда")

5, ВОСКРЕСЕНЬЕ

КАНАЛ "ОРТ"

- 07.00 Телеутро.
10.00 Новости.
10.15 "Новая жертва".
11.00 В мире животных.
11.40 Пока все дома.
12.15 Играй, гармонь любимая!
12.45 Мультфильм:
13.00 Новости.
13.10 Международный фестиваль детских и юношеских программ стран СНГ.
13.40 Мультфильм.
14.05 Фильм - детям: "Новогодние приключения Маши и Вити".
15.15 Брэйн-ринг.
16.00 Новости.
16.20 "Космические спасатели лейтенанта Марша".
16.45 Фильм-сказка "Три толстяка".
18.15 Повесть о нормальной человеке.
18.30 Вокруг света.
19.00 Новости.
19.20 "Новая жертва".
20.10 Час пик.
20.30 Джентльмен-шоу.
21.00 Моя семья.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.45 Комедия "Индеец в Париже".
00.35 Футбольное обозрение.
01.05 Пять признаний в любви. Премия "Триумф".
01.50 Новости.

КАНАЛ "РОССИЯ"

- 07.00 Утренний экспресс.
07.55 Деловая Россия.
08.20 Мультфильм.
08.55 Ретро-шлягер.
09.20 Мультфильм.
09.35 L-клуб.
10.05 Лотто-миллион.
10.20 "Клубничка".
10.55 "Санта Барбара".
11.40 Торговый дом.
11.55 Деловая Россия.
12.40 Детские новости.
13.00 Вести.
13.15 Мультфильм.
14.25 X/ф "Близнецы в зоопарке".
16.00 Вести.
16.20 Грош в квадрате.
16.45 Момент истины.
17.10 К-2 представляет...
18.05 Волшебный мир Диснея.
19.00 Вести.

БУРЯТСКОЕ ТВ

- 19.20 Мультфильм.
19.30 Панорама Бурятии.
20.05 Кинозарисовка "Зима".
20.15 Буряад орон.
20.50 Курьер.
21.00 МТК-регион (7-й выпуск).

КАНАЛ "РОССИЯ"

- 22.00 Зеркало.
23.00 "Санта Барбара".
23.55 Русское лото.
00.40 L-клуб.
01.15 На коне.

"ОТВ"

- 9.00 Мультфильмы.
9.30 Ералаш.
9.50 Мир животных.
10.45 Реклама. Ретро-фильм: "Женитьба Бальзамина".
12.15 Эрмитаж.
12.45 Music Box.
13.15 М/ф "Необычное путешествие".
13.35 Реклама. Фильмы России: "Ночные забавы".
15.15 Реклама. Суперсериял "Секретные материалы".
16.15 Д/ф "Рождество Христово".
16.40 М/ф "Новое платье короля".
17.00 Клип-презент.
17.30 Реклама. Фильм недели: "Всеядный".
19.35 Реклама. Комедия на канале: "Подарок на Рождество".

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редактор А.Л. АНГАРХАЕВ.

РЕДАКЦИОННОКОМПЬЮТЕР С.Д.РИНЧИНОВ (редакторай орлогшын), Б.М.Ж.БАЛДАНОВ (харюусалгата секретарь), Р.Б. ГАРМАЕВ (Буряад Республикын Президентин ба Правительствын аппарат), Д.Д. СУИДАРОН (Буряад Республикын Арадай Хурал), талгауудые даагшад: Г.Х.ДАШЕЕВА, Ц.Ц. ДОНДОГОЙ, С.Д.ОЧИРОВ, Л.В.САМБЯЛОВА, В.Н.ПИНГАЕВ (хэбэлэй директор).

Манай адрес:

670000, Улаан-Удэ, Калантаршинскийн үйлэс, 23, "Буряад үнэн" газетин редакци.

Газет хэблэлэй 2 хуудһан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэбл 4317. Хэблэлдэ туснаадаһан саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэнэн АО-до газет хэблэгдээ. Директорийн телефон: 2-40-15. Б-0079-дэхи номертойгөөр бүридхэлдэ абтанхай. Заказ № 7920.

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай орлогшын - 2-68-08, харюусалгата секретарийн - 2-50-52, секретарийн - 2-62-62, талгаууд: үндэрлэлэй болон политическ асуудалнуудадар - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-34-05, экономикын - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, соёлой болон гүүхын - 2-60-21 (даагшань), 2-57-63, залуунуудай, оюутнай ажабайдалай болон олонийтын хүсэлмэрини - 2-54-93 (даагшань), 2-69-58, мэдээлэл болон сонсохой - 2-66-76, 2-67-81, корректорүүдтэй - 2-33-61, компьютерна гүбэй - 2-66-76.

"Бурятия" хэбэлэй телефонууд, директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, вахта - 2-35-95.